

Az ötven éves Budapest első közgyűlése

Óbuda, az egykori királyi székhely, majd jobbágyosorba jutott mezőváros, Buda, a történeti emlékektől megszentelt főváros és Pest, az ország legnépesebb és leggazdagabb szabad királyi városa, 1873 őszéig önálló, egymástól független községi életet éltek.

Az 1849-iki forradalmi kormány mondta ki első ízben egyesítésüket. A bekövetkezett idők azonban annyi üdvös eszme mellett ez egyesítést is megsemmisítették. Azonban, mielőtt a nemzet önrendelkezési jogát visszanyerte, a három testvérváros egyesítése újból napirendre került. A kormány, a sajtó s a polgárság túlnyomó része lelkesedéssel karolta fel az egyesítés s ezáltal egy az országhoz méltó új főváros megalapításának gondolatát. S a jószándékok ezúttal csakhamar követte a tétet. Az 1872-iki országgyűlés a XXXVI. törvénycikkben kimondta Pest, Buda, Óbuda s a Margitsziget egyesítését Budapest elnevezés alatt s az egyesítéssel kapcsolatos szervezési munkálatok eszközésére ugyanezen törvény értelmében a három város képviselőiből egy 34 tagú bizottságot küldött ki. A 34-es bizottság azonnal munkához látott. Javaslatait a három város képviselőiből alakult közös közgyűlés bírálta felül s ha elfogadta azokat, haladéktalanul a belügyminiszter elé terjesztette jóváhagyás végett. Így valamennyi érdekelt fél välvetet munkájának az volt az eredménye, hogy 1873. október 9-én már az utolsó ilyen közös közgyűlést tartották meg, amikor is az elnöklő Havas Ignác miniszteri biztos lelkes szavakkal mondott köszönetet Tóth Vilmos volt belügyminiszternek, mint a fővárosi törvény benyújtójának, a 34-es bizottságnak s végre a közös közgyűlés valamennyi tagjának, mint akik ezen nagyfontosságú és nagyterjedelmű munkálat tárgyalásai folyamában, leküzdve a partikuláris érdekeket, az ügy szentsége iránt viseltél teljes odaadással működtek közre.

Egy előzmények után 1873. október 25-én délelőtt 9 órakor tartotta az egyesített három város, most már Budapest főváros első alakuló közgyűlését. A gyűlés helye a pesti Vigadó volt. Mintha csak manapság történnék, a Vigadó két kapujánál díszruhás rendőrök, nagy tömegben a kíváncsiak, fent a teremben az új bizottsági tagok, a karzatok telve érdeklődőkkel. Egyebekben semmi különleges ceremónia: komoly egyszerűséggel, mégis méltósággal folyik le az első közgyűlés.

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: Tóth Szabó Pál

Cím: Az ötven éves Budapest első közgyűlése

Forrás: Világ

Bn
(Hely)

1923. 11. 16.
(Idő)

A megjelent bizottsági tagok közül megnevezük a következőket: Andorffy Károly, Ballagi Mór, Bókay János dr., Bródy Zsigmond, Busbach Péter, Csengery Antal, Deák Ferenc, Falk Miksa, Feleki Miklós, Fenyvessy Adolf, Fabinyi Teofil, Gombár Tivadar, Harrer Pál, Harris Sándor, Hatala Péter, Házmán József, Hegedűs János dr., Heinrich Ödön, Hieronymi Károly, Horn Ede, Hunfalvy János, Jekelfalussy Lajos, Jókai Mór, Keleti Károly, Klee Isván, Királyi Pál, Kochmeister Frigyes báró, Kohner Károly, Kuncz József, Kuncz Jenő dr., Lechner Lajos, Légrády Károly, Liptay Béla báró, Lutzenbacher János, Mátyus Arisztid, Mezey Adolf dr., Országh Sándor dr., Podmaniczky Frigyes báró, Radocza János, Ráth Károly, Ribáry Ferenc, Röck Szilárd, Rupp Zsigmond, Schwartz Ferenc, Szabóky Adolf, Szapary Gyula gróf, Széher Mihály, Szentkirályi Mór, Szilágy József, Toldy Ferenc, Tolnai Lajos, Tóth Lőrinc, Ullmann Károly, Várady Károly, Wahrmann Mór, Ybl Miklós.

E neveket olvasva, valóban elhiszük, hogy az új főpolgármester valószínűleg szót, mikor beosztójában úgy nyilatkozott, hogy „tisztelttel hajlik meg azon elismert fényes tehetőségek és országos tekintélyek előtt, mikkel a megalakult fővárosi bizottság oly bő mértékben rendelkezik”.

De térjünk a nevezetes ülésre.

Havas Ignác miniszteri biztos, elnök, megnyitva a gyűlést, mindenekelőtt felolvastatja a véglegesen igazolt bizottsági tagok névsorát s azután mondja, amint következik: „Tisztelt fővárosi törvényhatósági bizottság! Nekem jutott azon szerencse, hogy a felolvasott igazolt névsor alapján e testületet, mint Budapest fővárosnak képviselőjét, véglegesen és valószínűleg megalakultnak nyilvánítsam s ezáltal inauguráljam azon százszázalékos általánosan várt pillanatot, midőn a három testvérváros a haza nagy fővárosává tetteleg egyesült és Budapest nevét vette fel. Ez ünnepélyes alkalommal kötelességemnek tartom, hogy megemlékezzem a volt három városi hatóságról, mely buzgóságának, ügyszere-
tetének folytonos jeleit adta a szervezés nehéz ideje alatt, félrevonult minden mellékes tekintet s mindenki előtt csak az egyesítendő fő-

Osztályozás

Tárgy

9.439

Hely

„1872/1923”

Helyszám

város nagy eszméje lebegett... Tiszta lélekből kívánom, hogy a nagy építmény, melynek a volt hatóságok alapját lerakták, dicsően a hazai büszkeségére s mindnyájunk örömére befejeztessék.”

Az „általános helyeslés és szünni nem akaró eljenzések” után elnök előadja, hogy az ekkép megalakult fővárosi törvényhatóság mai közgyűlésének napirendjét a főpolgármester megválasztása képezi. Felhívására Barna Zsigmond lelépett pesti főjegyző felolvassa a hármast tartalmazó királyi leiratot. A három jelölt: Havas Sándor honvédelmi minisztériumi tanácsos, Házmán Ferenc Buda főváros volt polgármestere és Ráth Károly pesti főpolgármester. Megtörténik a szavazás. Beadnak 383 érvényes szavazatot. Ebből nyert Havas Sándor 5, Házmán Ferenc 100, Ráth Károly 209 szavazatot. Ehhez képest az elnöklő miniszteri biztos Ráth Károlyt Budapest főváros megválasztott főpolgármesterének kijelenti, egyben a főpolgármester székfoglalására s hivatalos esküjének átvételére október 30-ára délelőtt 10 órára ugyancsak a redoute-terembe — mint akkor hivatalosan mondták — ezenen közgyűlést hirdet s a főváros első alakuló-közgyűlését bezárja.

Egyik történt az ötven éves Budapest első közgyűlésén. Sem több, sem kevesebb. S ezért le is tehelnek a tollat, ha az olvasó nem fenné föl a kérdést: Ha így áll a dolog, akkor miért ünnepli a főváros november 17-én az egyesítés emlékeztétét? A kérdés jogos, miért is rövidesen válaszolunk.

A törvényhatósági bizottság az első alakuló közgyűlés után sűrű egymásutánban tartotta közgyűléseit s folytatta a megalakulással járó választásokat. Október 30-án beiktatta a főpolgármesteri székbe Ráth Károlyt, október 31-én megválasztotta a kijelölt választmány tagjait Királyi Pál, Radocza János és Hunfalvy János személyében; november 4-én s a folytatódó közgyűlésen polgármesterré választotta Kamer Mayer Károlyt, első alpolgármesterré Gerlóczy Károlyt, második alpolgármesterré Kada Mihályt; a november 11-iki s folytatódó közgyűlésen megválasztotta a nyolc tanácsnokot, névszerint: Békey Imrét, Alkér Gusztávot, Kaszenszky Józsefet, Petrovics Szilárdot, Hamza Mátét, Funk Kálmánt, Havas Pált és Rupp Imrét, főjegyzővé Barna Zsigmondot, főügyesszé Csengery Endrét, főorvossá Patrubby

Gergelyt, főszámvevővé Lampl Hugót s statisztikai igazgatóvá Körösi Józsefet, majd a tanácsjegyzőket, alügyészeket: a november 17-iki közgyűlésen pedig a kerületi előjárókat és jegyzőket, végezetül a törvényhatósági bizottság állandó szakbizottmányainak tagjait. Minthogy tehát e választások utolsó része csak november 17-én zajlott le, az új törvényhatóság csak e napon volt törvény szerint megalakultnak mondható, ezért ünnepli a főváros november 17-én az egyesítés emlékeztétét.

Valóban, a november 24-én tartott első rendes közgyűlést Ráth Károly főpolgármester ezekkel a szavakkal nyitotta meg: „Mélyen tisztelt közgyűlés! Azon fontos percben, midőn a megalakult fővárosi törvényhatóság első közgyűlést megnyitni szerencsém van, üdvözölöm a mélyen tisztelt bizottsági tagokat... Nemzetünk egy régi óhajta teljessé, a főváros egyesítése, a törvényhatóság megalakulása ténnyé lön... a megalakult fővárosi törvényhatóság rendszeres működését megkezdheti... Adja a Mindenható, hogy törvényhatósági működésünket áldás kísérje, hogy most, midőn a fővárosi törvényhatósági bizottság megalakult, most, midőn törvényhatósági működésünket megkezdjük, az egyetértés szelleme lengje át kebleinket; mert csak így fogunk eleget tenni azon szent kötelességeknek, melyek minket a haza és a főváros irányában megilletnek. Ezzel van szerencsém mai rendes közgyűlésünket megnyitni.”

Zajos eljenzés volt a válasz. És hozzáfogtak a munkához, szent lelkesedéssel, amint fogadták. Hogy az egyesítéskor csak két es félszázézer lelket számláló fővárosból a mai milliós Budapest lett, az elsősorban az ő érdemük. Tisztelet adassék emléküknök.

Tóth Szabó Pál dr.